

САМОСТІЙНІ РОБОТИ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 2

САМОСТІЙНА РОБОТА № 6

Тема. М'язи голови та шиї.

Мета – вивчити топографію та функції м'язів шиї та голови.

Матеріали: муляжі, таблиці, підручники, атласи.

ЗМІСТ РОБОТИ

Самостійну роботу виконують одночасно або відразу після вивчення м'язів тулуба, оскільки м'язи шиї входять до складу функціональної групи м'язів (ФГМ), що здійснюють рухи шийного відділу хребта.

До м'язів голови належать такі:

- *м'язи лиця, або мімічні м'язи;*

- *жувальні м'язи;*

- *м'язи язика (підборідно-язиковий м'яз, під'язиково-язиковий м'яз, шило-язиковий м'яз, хрящо-язиковий м'яз, верхній поздовжній м'яз, нижній поздовжній м'яз, поперечний м'яз язика, вертикальний м'яз язика);*

- *зовнішні м'язи очного яблука (верхній прямий, бічний прямий, присередній прямий м'язи очного яблука, верхній косий і нижній косий м'язи очного яблука, м'яз-підіймач верхньої повіки, м'яз-звужувач зіниці, м'яз-розширювач зіниці, війковий м'яз);*

- *м'язи слухових кісточок (м'яз-натягувач барабанної перетинки, стремінцевий м'яз);*

- *м'язи м'якого піднебіння та зіву (м'яз-підіймач піднебінної завіски, м'яз-натягувач піднебінної завіски, м'яз язичка, піднебінно-язиковий м'яз, піднебінно-горловий м'яз).*

До м'язової системи належать мімічні та жувальні м'язи. Решта м'язів голови є структурами внутрішніх органів та органів чуття. Ці м'язи вивчають у відповідних розділах анатомії.

Завдання 1. Розгляньте *мімічні та жувальні* м'язи голови. Вивчіть їхні назви та функції. Зверніть увагу на особливості прикріплення цих м'язів.

До жувальних м'язів належать ті м'язи, що діють на скронево-нижньощелепний суглоб. Усі вони одним кінцем кріпляться до нижньої щелепи, здійснюють жувальні рухи та частково беруть участь у членороздільній мові разом із підпід'язиковими м'язами.

Жувальні м'язи це – жувальний м'яз, скроневий м'яз, бічний та присередній крилоподібні м'язи.

М'язи лиця, або мімічні м'язи, зосереджені навколо природніх отворів обличчя (ротового, носового та очних і вушних отворів). Ці м'язи одним або двома кінцями прикріплюються до шкіри обличчя завдяки чому забезпечують міміку.

До мімічних м'язів належать: надчерепний м'яз, гордіїв м'яз, носовий м'яз, м'яз-опускач

перегородки носа, коловий м'яз ока, м'яз-зморщувач та опускач брови, передній, верхній та задній вушні м'язи, коловий м'яз рота, м'яз-опускач кута рота, поперечний м'яз підборіддя, м'яз сміху, великий та малий виличні м'язи, м'яз-підіймач верхньої губи, м'яз-підіймач кута рота, щічний м'яз, підборідній м'яз. Функція більшості цих м'язів вказана у їхній назві.

Завдання 2. Розгляньте топографічні групи м'язів шії: *поверхневі, середні та глибокі м'язи* (серед яких і *підпотиличні м'язи*). Вивчіть їхні назви, початок і кінець м'яза та проаналізуйте функції.

Поверхневі м'язи шії:

підикірний м'яз шії, грудинно-ключично-соскоподібний м'яз.

Середні м'язи (м'язи, що кріпляться до під'язикової кістки):

надпід'язикові м'язи – *щелепно-під'язиковий м'яз, двочеревцевий м'яз, підборідно-під'язиковий м'яз, шило-під'язиковий м'яз;*

підпід'язикові м'язи – *грудинно-під'язиковий м'яз, грудинно-щитоподібний м'яз, щито-під'язиковий м'яз, лопатково-під'язиковий м'яз, м'яз-підіймач щитоподібної залози.*

Глибокі м'язи шиї:

бічна група глибоких м'язів шиї – це передній драбинчастий м'яз, середній драбинчастий м'яз, задній драбинчастий м'яз, найменший драбинчастий м'яз (непостійний, що починається від поперечного відростка IV або VII шийного хребця і кріпиться до внутрішнього краю I ребра та до сполучнотканинної перетинки над куполом плеври, і тому він піднімає I ребро та піднімає купол плеври).

Передхребтові м'язи шиї, або присередня група глибоких м'язів шиї, за даними різних авторів складається з неоднакової кількості м'язів. За новою номенклатурою сюди належать – *довгий м'яз шиї (верхня, середня та нижня частини)* та *довгий м'яз голови*.

Підпотиличні м'язи, або задня група глибоких м'язів шиї. За старою номенклатурою належали вони до м'язів спини, а за новою номенклатурою підпотиличні м'язи зараховано до м'язів шиї. Це м'язи, що містяться між потиличною кісткою та I і II шийними хребцями (кріпляться до потиличної кістки). Сюди належать *передній і бічний прямі м'язи голови, задній великий прямий м'яз голови, задній малий прямий м'яз голови, верхній косий м'яз голови та нижній косий м'язи голови*.

Завдання 3. Оформіть таблицю «М'язи шиї та голови» за таким зразком.

М'язи шиї та голови				
М'язи шиї - поверхневі				
№ з/п	Назва м'яза	Початок м'яза	Кінець м'яза	Функція
1	Грудинно-ключично-соско-подібний м'яз	Ручка грудини і грудинний кінець ключиці	Соско-подібний відросток скроневої кістки	<p><i>При одnobічному скороченні:</i> виконує нахил голови у свій бік одночасно зі скручуванням у протилежний бік.</p> <p><i>При двобічному скороченні:</i> виконує складний рух: згинається шийний відділ хребта разом з розгинанням в атланти-потиличному суглобі. <i>При фіксованій голові та шиї</i> – піднімає грудний пояс</p>

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які групи м'язів належать до м'язів голови?
2. Яка особливість прикріплення м'язів до кісток голови та шиї, що уможливило їхні функції?
3. Назвіть і покажіть на муляжі м'язи, що піднімають голову та шию.

4. Яка особливість прикріплення жувальних м'язів уможливорює їхні функції?
5. Назвіть і покажіть на муляжі чи таблиці жувальні м'язи.
6. Назвіть топографічні групи м'язів шиї.
7. Опишіть за зразком таблиці поверхневі м'язи шиї.
8. Опишіть за зразком таблиці глибокі м'язи шиї.
9. Які м'язи належать до над- і підпід'язикових та які функції вони виконують?
10. Які підпотиличні м'язи ви знаєте? Опишіть їх.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література:

1. Музика Ф. В. Анатомія людини: навч. посіб. / Музика Ф. В., Гриньків М. Я., Куцериб Т. М. – Л.: ЛДУФК, 2014. – 360 с.
2. Гриньків М. Я. Анатомія людини: навч. посіб. для лабораторних занять/ Гриньків М. Я., Музика Ф. В., Маєвська С. М., Куцериб Т. М. – Л.: ЛДУФК, 2015. – 128 с.
3. Гриньків М. Я. Нормальна анатомія: навч. посіб. для лаборат. занять і самост. роботи / Гриньків М. Я., Куцериб Т. М., Музика Ф.В. // – Л.: ЛДУФК, 2018. – 224 с.
4. Анатомия человека. В двух томах / Под ред. М. Р. Сапина // – М.: Медицина, 1987.
5. Синельников Р. Д. Атлас анатомии человека / Синельников Р. Д. // Т.1, 2, 3. – М.: Медицина, 1978.

6. Липченко А. Я. Атлас нормальной анатомии человека / Липченко А. Я., Самусев Р. П. // – М.: Медицина, 1989.

Додаткова література:

1. Очкуренко О. М. Анатомія людини / Очкуренко О. М., Федотов О. В. // – К.: Вища школа, 1992.

2. Свиридов О. І. Анатомія людини / Свиридов О. І. // – К.: Вища школа, 2001.

3. Федонюк Я. І. Функціональна анатомія / Федонюк Я. І., Мицкан Б. М., Попель С. Л. та ін. // – Тернопіль, 2007.

4. Иваницкий М. Ф. Анатомия человека / Иваницкий М. Ф. // – М.: ФиС, 1985.

5. Анатомия человека / Под ред. Гладышевой А.А. // – М.: ФиС, 1977.

6. Хоменко Б. Г. Анатомія людини. Практикум / Хоменко Б. Г. // – К.: вища школа, 1991.

7. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт / Під ред. Бобрика І. І., Ковешнікова В. Г. // Київ.: Здоров'я, 2001.